

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๙/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๙/๒๕๖๓

วันที่ ๑๐ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง	นายณัฐพร โตประยูร	ผู้ร้อง
	นายอานนท์ นำภา ที่ ๑	
	นายภาณุพงศ์ จาดนอก ที่ ๒	
	นางสาวปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล ที่ ๓	
	นายพริษฐ์ ชิวารักษ์ ที่ ๔	
	นางสาวจุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ ที่ ๕	
	นางสาวสิริพัชระ จิงธีรพานิช ที่ ๖	
	นายสมยศ พุกกะเวส ที่ ๗	
นางสาวอาทิตยา พรพรหม ที่ ๘	ผู้ถูกร้อง	

ประเด็นวินิจฉัย

การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ ฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ผู้ถูกร้องทั้งสามได้ปราศรัยบนเวทีในการชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (เวทีธรรมศาสตร์จะไม่ทน) โดยนายอานนท์ นำภา (ผู้ถูกร้องที่ ๑) ได้กล่าวว่า “ปัญหาเกิดขึ้นจากการที่สถาบันพระมหากษัตริย์พยายามขยายพระราชอำนาจ และถ้ายังเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต้องไม่เห็นรับรองการรัฐประหาร สถาบันพระมหากษัตริย์ต้องยืนอยู่ฝ่ายประชาธิปไตย” นายภาณุพงศ์ จาดนอก (ผู้ถูกร้องที่ ๒) ได้กล่าวว่า “รัฐธรรมนูญ

หมวด ๒ มาตรา ๖ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า ผู้ใดจะไม่สามารถฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ได้ ย่อมหมายความว่าพระมหากษัตริย์อยู่เหนืออำนาจอธิปไตย โดยที่ประชาชนไม่สามารถแตะต้องได้ เพราะถ้าใครแตะต้องคนนั้นต้องโดนมาตรา ๑๑๒” และนางสาวปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล (ผู้ถูกร้องที่ ๓) ได้กล่าวว่า “กษัตริย์ยังคงทรงอำนาจแทรกแซงเหนือการเมือง และราษฎรทั้งหลายพึงรู้เถิดว่ากษัตริย์ประเทศเรานี้มิได้ทรงอยู่เหนือการเมือง” และได้อ่านประกาศของกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ซึ่งมีข้อเรียกร้อง ดังต่อไปนี้ ข้อ ๑ ยกเลิกมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ และเพิ่มบทบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรสามารถพิจารณาความผิดของกษัตริย์ได้ เช่นเดียวกับที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับคณะราษฎร ข้อ ๒ ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และนิรโทษกรรมผู้ถูกดำเนินคดี เพราะวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ทุกคน ข้อ ๓ ยกเลิกพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้แบ่งทรัพย์สินออกเป็นทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงการคลัง และทรัพย์สินส่วนพระองค์ที่เป็นของส่วนตัวของกษัตริย์อย่างชัดเจน ข้อ ๔ ปรับลดงบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรให้กับสถาบันกษัตริย์ให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจของประเทศ ข้อ ๕ ยกเลิกส่วนราชการในพระองค์ หน่วยงานที่มีหน้าที่ชัดเจน เช่น หน่วยบัญชาการถวายความปลอดภัยรักษาพระองค์ ให้ย้ายไปสังกัดหน่วยงานอื่น และให้หน่วยงานที่ไม่มีความจำเป็น เช่น คณะองคมนตรีนั้น ให้ยกเลิกเสีย ข้อ ๖ ยกเลิกการบริจาคและรับบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลทั้งหมด เพื่อกำกับให้การเงินของสถาบันกษัตริย์อยู่ภายใต้การตรวจสอบทั้งหมด ข้อ ๗ ยกเลิกพระราชอำนาจในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะ ข้อ ๘ ยกเลิกการประชาสัมพันธ์และการให้การศึกษาที่เชิดชูสถาบันกษัตริย์แต่เพียงด้านเดียวจนเกินงามทั้งหมด ข้อ ๙ สืบหาความจริงเกี่ยวกับการสังหารเช่นฆ่าราษฎรที่วิพากษ์วิจารณ์หรือมีความข้องเกี่ยวใด ๆ กับสถาบันกษัตริย์ และข้อ ๑๐ ห้ามมิให้ลงพระปรมาภิไธยรับรองการรัฐประหารครั้งใดอีก

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้” วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ใดทราบว่ามีกรกระทำตามวรรคหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้” วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่ยอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการปกป้องคุ้มครองระบอบการปกครองของประเทศให้เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งกำหนดให้ผู้ที่ทราบว่ามีกระทำความผิดอันเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุด และในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ ผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญเองได้นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้การดำเนินการตามมาตราดังกล่าวไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ จึงมุ่งหมายให้ปวงชนชาวไทยทุกคนมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการทำหน้าที่ตรวจสอบและวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำความผิดอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวได้ถูกบัญญัติเป็นครั้งแรกไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๓๕ และได้บัญญัติในทำนองเดียวกันไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ โดยเป็นการวางหลักการเพื่อป้องกันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจากภัยคุกคามอันเกิดจากการกระทำความผิดอันเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ในลักษณะมุ่งหมายให้หลักการและคุณค่าทางรัฐธรรมนูญที่รองรับการดำรงอยู่ของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขถูกล้มเลิกและสูญหายไป

หลักการทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Principles) ที่วางรากฐานของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกอบด้วยหลักการสำคัญ อันได้แก่ หลักการว่าด้วยรูปแบบของรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ ที่บัญญัติว่า “ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักร ... ” กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยวและเป็นราชอาณาจักรซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ หลักการว่าด้วยรูปแบบการปกครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ซึ่งกำหนดรูปแบบการปกครองของประเทศว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รับรองว่าประเทศไทยมีการปกครองในระบอบรัฐสภา โดยอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และมีพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจดังกล่าวผ่านทางองค์กรทางการเมือง ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยจึงประกอบด้วยกลไก

สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ประชาชน พระมหากษัตริย์ และองค์กรทางการเมือง โดยมีความยึดโยงระหว่างกันว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าว โดยเป็นการใช้อำนาจผ่านทางองค์กรทางการเมือง กล่าวคือ ใช้อำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการผ่านทางศาล ทั้งนี้ เป็นไปตามที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญกำหนด ดังนั้น พระมหากษัตริย์จึงไม่ได้ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าวโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ ที่บัญญัติว่า “บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ” และหลักการว่าด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้” กล่าวคือ หลักการดังกล่าวเป็นการสืบทอดหลักการซึ่งรับรองพระราชสถานะขององค์พระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของชาติ ซึ่งผู้ใดจะกล่าวหาหรือละเมิดมิได้ ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวได้มีการบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ และได้บัญญัติในทำนองเดียวกันไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ โดยคำว่า “องค์พระมหากษัตริย์” นั้น ตรงกับความหมายของคำในภาษาอังกฤษว่า “The person of the king” ซึ่งหมายความรวมทั้งพระมหากษัตริย์ในฐานะส่วนพระองค์และพระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของรัฐ

คุณค่าทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Values) ซึ่งเป็นแก่นของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกอบด้วยคุณค่าสำคัญ อันได้แก่ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๓ ทั้งนี้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มีการบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ และได้มีการบัญญัติไว้เรื่อยมาในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งสามารถแยกออกได้เป็นสองส่วน ดังนี้ ส่วนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นการเฉพาะ และส่วนที่รัฐธรรมนูญหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นมิได้ห้ามไว้

ปวงชนชาวไทยย่อมมีสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว อีกทั้งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองการใช้สิทธิหรือเสรีภาพทุกกรณีทั้งที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ และที่มิได้มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นห้ามหรือจำกัดเอาไว้ โดยมีเงื่อนไขแต่เพียงว่าการใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น สอดคล้องกับเงื่อนไขในการใช้สิทธิและเสรีภาพตามปฏิญญาสากลและกติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) ที่กำหนดไว้ ๓ ประการ ได้แก่ ต้องไม่กระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ ต้องไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อย และต้องไม่กระทบสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น การคุ้มครองความเสมอภาคของบุคคลซึ่งเป็นคุณค่าสำคัญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หมวด ๑ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เสมอกัน” ทั้งนี้ คำว่า “บุคคล” มีความหมายครอบคลุมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเพศใดหรือเพศสภาพใด ดังนั้น การใช้คำว่า “บุคคล” ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นหลักประกันในเรื่องการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลทุกคนตามหลักสากล อีกทั้งใช้คำว่า “ปวงชนชาวไทย” ก็เพื่อให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้เกิดแก่ประชาชนชาวไทยอย่างเสมอกันเป็นสำคัญ ซึ่งการคุ้มครองความเสมอภาคของปัจเจกบุคคลทั้งหลายที่อยู่ในประเทศไทยย่อมต้องเกี่ยวเนื่องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๓ มาตรา ๒๗ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” วรรคสอง บัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” และวรรคสาม บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” และการยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่หลักของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย ซึ่งเป็นคุณค่าทางรัฐธรรมนูญที่มากับสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับรองไว้ในหมวด ๓ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญแล้วย่อมจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากสิทธิตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวถือว่าเป็นสิทธิที่อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติ

ให้การรับรองคุ้มครองแก่บุคคลในอันที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด การให้อำนาจแก่บุคคลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลอื่นแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน ดังนั้นสิทธิตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับรัฐและผูกพันให้รัฐต้องปกป้องและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับได้จริงในทางปฏิบัติ และในทำนองเดียวกันกับการใช้เสรีภาพของบุคคลซึ่งรัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองย่อมผูกพันให้รัฐต้องปกป้องความสามารถของบุคคลที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เมื่อบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพย่อมต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามมาเนื่องจากเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีสิทธิหรือได้สิทธิประโยชน์จากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อีกบุคคลหนึ่งย่อมต้องมีหน้าที่ที่จะต้องไม่รบกวนหรือขัดขวางต่อสิทธิดังกล่าว ในอันที่จะกระทำการหรืองดเว้นไม่กระทำการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามสิทธิดังกล่าว เช่นเดียวกับการใช้เสรีภาพของบุคคลก็ย่อมก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่น ๆ ด้วย โดยบุคคลอื่น ๆ ไม่มีสิทธิที่จะบังคับหรือขัดขวางการใช้เสรีภาพของบุคคลภายใต้เงื่อนไขว่าการใช้เสรีภาพจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

หน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหรือเสรีภาพทางการเมือง ปราบกฏชัดเจนในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๑) (๓) และ (๖) ที่กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม เมื่อการกำหนดหน้าที่หลักของบุคคลในรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่มาคู่กับสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับรองไว้ในหมวด ๓ ดังนั้น สิทธิหรือเสรีภาพบางประการจึงอาจถูกจำกัดเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะปวงชนชาวไทยได้ รวมถึงการตรากฎหมายมาใช้บังคับในแต่ละกรณีซึ่งอาจมีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญหรือแม้กระทั่งสิทธิขั้นพื้นฐานบางประการ กล่าวคือ หน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิหรือเสรีภาพทางการเมืองของบุคคล ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ โดยวรรคหนึ่งของมาตราดังกล่าว บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ” บทบัญญัติแห่งกฎหมายในลักษณะดังกล่าวได้ถูกบัญญัติเป็นครั้งแรกไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ มาตรา ๓๙ และได้บัญญัติในทำนองเดียวกันไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ โดยความที่ว่า “ตามวิถีทางการปกครอง

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” เป็นเงื่อนไขสำคัญของการจัดตั้ง
พรรคการเมือง กล่าวคือ แม้ว่าพรรคการเมืองจะสามารถตั้งขึ้นมาตามอุดมการณ์ใด ๆ ของประชาชน
ที่มาร่วมกันในการจัดตั้งพรรคการเมือง แต่อุดมการณ์นั้นต้องไม่ขัดต่อการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ในการล้มล้าง
ระบอบดังกล่าวจึงไม่ได้รับการคุ้มครองที่จะจัดตั้งขึ้นได้ตามรัฐธรรมนูญ ในส่วนของหน้าที่ปฏิบัติตาม
กฎหมายอย่างเคร่งครัด เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจ
ก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในหลายมาตรา
กล่าวคือ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๔ ในส่วนของการใช้
เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยวิธีการใด ๆ ของบุคคล และเสรีภาพทางวิชาการที่ต้องอยู่ภายใต้
บทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะที่ตราขึ้นตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔
วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์
การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ
หรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกัน
สุขภาพของประชาชน” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง
แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น” บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์
ในการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยวิธีการใด ๆ ของบุคคล และเสรีภาพทางวิชาการ
พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขที่เป็นข้อยกเว้น โดยการใช้เสรีภาพของบุคคลย่อมอยู่ภายใต้ข้อจำกัดตามเงื่อนไข
ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ กล่าวคือ อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการรักษา
ความมั่นคงของรัฐ การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพ
ของประชาชน ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ดังนั้น หากบุคคลใดใช้สิทธิในการ
แสดงความคิดเห็นไปกระทบสิทธิบุคคลอื่น และทำให้บุคคลอื่นเสียหายย่อมมีความรับผิดชอบในทางแพ่ง
หรือทางอาญาแล้วแต่กรณี สอดคล้องกับเงื่อนไขในการใช้สิทธิและเสรีภาพตามกติการะหว่างประเทศ
ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิการเมือง มาตรา ๑๙ วรรคสาม ที่กำหนดให้การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น
ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้การใช้เสรีภาพทางวิชาการต้องเคารพ
และไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น โดยบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองนั้นต้องเป็นทำงานทางวิชาการ
ที่อยู่บนพื้นฐานหลักวิชาการอย่างถูกต้องและไม่ขัดต่อหน้าที่ของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ในส่วนของการใช้เสรีภาพในการรวมกลุ่มกัน โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด” บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่รับรองหลักประกันเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกัน เพื่อมิให้ถูกรัฐตรากฎหมายออกมาจำกัด เว้นแต่เป็นความจำเป็นเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด ทั้งนี้ อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดเท่านั้น และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๔ ในส่วนของการใช้เสรีภาพในการในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธเป็นการใช้เสรีภาพทางการเมืองที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่บุคคลผู้ใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธก็มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นอย่างเคร่งครัดด้วย เหตุที่รัฐธรรมนูญต้องกำหนดให้รัฐสามารถตรากฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธได้ ก็เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองส่วนรวม และคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นโดยทั่วไป มิให้ต้องถูกลิดรอนหรือรบกวนอันเนื่องมาจากการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของบุคคลใด

การกระทำที่เข้าข่ายเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หมายถึงการกระทำของบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กร ซึ่งสามารถประจักษ์ได้ถึงองค์ประกอบ ๒ ด้าน ควบคู่กันไป กล่าวคือ ลักษณะทางอุดมการณ์ที่ต่อต้านหรือละเมิดหลักการทางรัฐธรรมนูญ (Anti-Constitution Ideology) และลักษณะทางพฤติกรรมที่บ่อนทำลายหรือฝ่าฝืนคุณค่าทางรัฐธรรมนูญ (Anti-Constitution Behavior) ของระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้ การใช้สิทธิหรือเสรีภาพโดยมีอุดมการณ์ในลักษณะต่อต้าน

หรือละเมิดหลักการทางรัฐธรรมนูญที่วางรากฐานของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หมายถึงการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางอุดมการณ์ที่ต่อต้านหรือละเมิดหลักการว่าด้วยรูปแบบของรัฐ ซึ่งปรากฏให้เห็นผ่านการกระทำที่ก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อความเป็นเอกภาพของชาติ บูรณภาพแห่งดินแดน ความเป็นเอกราชและอธิปไตยแห่งรัฐ เนื่องจากการกระทำใด ๆ ภายใต้อุดมการณ์ในลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพโดยเป็นเหตุกระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย หรือก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมขึ้นได้ ลักษณะทางอุดมการณ์ที่ต่อต้านหรือละเมิดหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย ซึ่งปรากฏให้เห็นผ่านการกระทำอันเป็นเหตุที่อาจทำลายระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจนั้นผ่านองค์กรทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้แก่ การใช้อำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรีและอำนาจตุลาการผ่านทางศาล ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยใช้อำนาจตัดสินใจทางการเมืองผ่านการออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญ และลักษณะทางอุดมการณ์ที่ต่อต้านหรือละเมิดหลักการว่าด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งปรากฏให้เห็นผ่านการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนหลักการรับรองพระราชสถานะขององค์พระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของชาติ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่เหนือการเมือง และทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหา หรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ และการใช้สิทธิหรือเสรีภาพในการกระทำการใด ๆ ที่มีลักษณะพฤติกรรมบ่อนทำลายหรือฝ่าฝืนคุณค่าทางรัฐธรรมนูญที่เป็นแก่นของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หมายถึงการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะพฤติกรรมที่ไม่เคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองและกำหนดเงื่อนไขไว้ ซึ่งปรากฏให้เห็นผ่านการใช้สิทธิหรือเสรีภาพในการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเป็นเหตุกระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะโดยการยุยงปลุกปั่นให้เกิดการต่อต้านระบบการปกครองและทำลายระเบียบทางกฎหมาย การรณรงค์ทางการเมืองที่สร้างผลกระทบให้เกิดการทำลายความชอบธรรมของระบอบการเมืองที่ดำรงอยู่ การกระทำเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นการสื่อสารเชิงอุดมการณ์เพื่อสนับสนุนหรือให้ความชอบธรรมต่อการใช้ความรุนแรงเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง การก่อเหตุแห่งความไม่สงบเรียบร้อยและความปลอดภัยสาธารณะหรือการก่อการร้ายในบ้านเมือง ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่เคารพต่อความเสมอภาคของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองและได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้ ซึ่งปรากฏให้เห็นผ่านการใช้สิทธิหรือเสรีภาพในการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ

เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลทุกคนซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน อันเป็นเหตุให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม การดูหมิ่นเหยียดหยาม การสร้างความเกลียดชัง การกีดกันและแบ่งแยกที่เป็นสาเหตุของความแตกแยกรุนแรงในสังคม ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง และลักษณะพฤติกรรมที่ไม่เคารพต่อการยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่หลักของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งปรากฏให้เห็นผ่านการใช้สิทธิหรือเสรีภาพในการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยฝ่าฝืนต่อหน้าที่หลักของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง กล่าวคือ หน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพและไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น การไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม และปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เนื่องจากการกระทำใดอันเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมายอื่น ย่อมไม่อาจอ้างเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้” และวรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้” บทบัญญัติแห่งกฎหมายในลักษณะดังกล่าวปรากฏเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ และได้บัญญัติในทำนองเดียวกันไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ โดยเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดว่า เมื่อมีผู้ทราบถึงการกระทำอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บุคคลผู้นั้นย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุด เพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติเพิ่มเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นว่า หากกรณีดังกล่าวถ้าอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญเองได้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นการรับรองสิทธิของพลเมืองในการปกป้องรัฐธรรมนูญจากการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ใช้สิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในประการที่อาจนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น

การใช้สิทธิปกป้องรัฐธรรมนูญจึงถือเป็นกลไกหนึ่งของระบบยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญ โดยบุคคลผู้ใช้สิทธิในการปกป้องรัฐธรรมนูญจะต้องยื่นคำร้องต่ออัยการสูงสุด เพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องก่อนเสนอเรื่องร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แม้ว่าอัยการสูงสุดจะมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ รัฐธรรมนูญก็ได้รับรองสิทธิของผู้ร้องในการยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญเองได้ด้วย การรับรองสิทธิของผู้ร้องในกรณีดังกล่าวจึงเป็นการสร้างหลักประกันการดำรงไว้ซึ่งหลักการอันเป็นสาระสำคัญแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อใดที่ปรากฏการกระทำที่เข้าข่ายเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การกระทำในลักษณะดังกล่าวย่อมถูกกล่าวหาเป็นคดีในศาลรัฐธรรมนูญได้

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตุลาการที่มีหน้าที่รักษาภูมิกษัตริย์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตลอดจนคุณค่าพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีคุณค่าเสมอกับรัฐธรรมนูญ ให้มีผลใช้บังคับได้จริงและปรากฏผลเป็นรูปธรรม รวมถึงการดำรงหลักนิติธรรมในระบบการเมืองของประเทศ ในลักษณะที่เป็นการรับรองว่าการใช้สิทธิหรือเสรีภาพที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงใด ๆ อันจะเกิดขึ้นภายในระบอบการปกครองต้องดำเนินไปภายใต้กรอบข้อจำกัดและเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางรัฐธรรมนูญเท่านั้น ทั้งนี้ ในการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องกล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำการเข้าข่ายเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่พิจารณาข้อเท็จจริงแห่งคดีเพื่อพิสูจน์ว่าการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ถูกร้องมีลักษณะเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในประการที่อาจนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจริงหรือไม่ หากข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นปรากฏลักษณะทางอุดมการณ์ที่ต่อต้านหรือละเมิดหลักการทางรัฐธรรมนูญควบคู่ไปกับลักษณะทางพฤติกรรมที่บ่อนทำลายหรือฝ่าฝืนคุณค่าทางรัฐธรรมนูญ อีกทั้งมีลักษณะเป็นการร่วมกันกระทำการภายใต้รูปแบบขององค์กรหรือกลุ่มบุคคล และไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแล้ว (Actual Harm) หรือเป็นภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ (Potential Harm) หากความพยายามของผู้กระทำการนั้นสามารถบรรลุผลเป็นจริง ศาลรัฐธรรมนูญย่อมอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ด้วยเหตุผลในการปกป้องหลักการและคุณค่าทางรัฐธรรมนูญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจากภัยอันตรายดังกล่าว ถึงแม้ว่าระบบการเมืองประชาธิปไตยจะเคารพและยอมรับแนวคิดทั้งปวงที่แสดงออกในพื้นที่สาธารณะโดยสุจริต แต่ไม่อาจยอมรับแนวคิด

และการกระทำที่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพต่อต้านหลักการพื้นฐานและทำลายคุณค่าหลักของระบบการเมืองประชาธิปไตยให้สูญไปเสียเองได้ รวมทั้งการกระทำทุกรูปแบบที่มุ่งใช้ความรุนแรงเพื่อเป้าหมายทางการเมือง และการกระทำใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยเด็ดขาด ดังนั้น การสั่งการให้เลิกการกระทำในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นการนำกฎเกณฑ์แห่งรัฐธรรมนูญมาปรับใช้บังคับในการจำกัดขอบเขตของการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลภายใต้เจตนารมณ์เพื่อปกป้องความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญและดำรงหลักนิติธรรมของระบบการเมือง แต่ทั้งนี้การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำที่อาจเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้นั้น การกระทำดังกล่าวจะต้องกำลังดำเนินอยู่และยังไม่สำเร็จเสร็จสิ้นไป ศาลรัฐธรรมนูญจึงจะวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำนั้นได้

เมื่อการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามมีลักษณะทางอุดมการณ์ที่ต่อต้านหรือละเมิดหลักการทางรัฐธรรมนูญ (Anti-Constitution Ideology) และลักษณะทางพฤติกรรมที่บ่อนทำลายหรือฝ่าฝืนคุณค่าทางรัฐธรรมนูญ (Anti-Constitution Behavior) ของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงไม่อาจอ้างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยวิธีการใด ๆ ของบุคคลและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๔๔ บัญญัติรับรองเอาไว้ได้ เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยไม่สุจริต อีกทั้งการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามมีลักษณะเป็นการร่วมกันกระทำการภายใต้รูปแบบขององค์กรหรือกลุ่มบุคคล ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามจึงเข้าข่ายเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง แต่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามได้สำเร็จเสร็จสิ้นไปแล้ว ไม่ได้กำลังดำเนินอยู่ จึงไม่อาจวินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องทั้งสามเลิกการกระทำดังกล่าวได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง ถึงแม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะยังไม่ใช่ภัยอันตรายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่เกิดขึ้นแล้ว (Actual Harm) แต่ถ้าหากยังคงให้ผู้ถูกร้องทั้งสามรวมกลุ่มกระทำการในลักษณะดังกล่าวต่อไปย่อมเป็นภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ (Potential Harm) และนำไปสู่การทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากความพยายามของกลุ่มบุคคลดังกล่าวบรรลุผลเป็นจริง ทั้งนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต โดยอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง อันเป็นการป้องกันก่อนที่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจะถูกบ่อนทำลายลง นอกจากนี้การดำเนินการ

ดังกล่าวย่อมไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ถูกร้องทั้งสามแต่อย่างใด เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสี่

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง แต่เนื่องจากการกระทำดังกล่าวได้สำเร็จเสร็จสิ้นไปแล้ว ไม่ได้กำลังดำเนินอยู่ จึงไม่อาจวินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องทั้งสาม เลิกการกระทำดังกล่าวได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง แต่ทั้งนี้ห้ามมิให้ผู้ถูกร้องทั้งสามร่วมกันกระทำการในลักษณะดังกล่าวอีกต่อไป

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ